

“ทำทีบวงอินโดนีเซียต่อ AUKUS”

จากแถลงการณ์ข้อตกลง AUKUS ที่เป็นความร่วมมือของทั้ง ๓ ประเทศ คือ สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย โดยมีเนื้อหาในสนธิสัญญา สหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร จะช่วยให้ออสเตรเลียได้ครอบครองเทคโนโลยีเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ ทำให้หลายฝ่ายมองว่าอาจมีเป้าหมายหลัก เป็นการท้าทายโดยตรงต่อจีนที่มีอิทธิพลเหนืออำนาจในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ภายใต้กรอบความร่วมมือไตรภาคีนี้น่าจะนำมาซึ่งข้อถกเถียงกันในหลายประเทศ รวมถึงอาเซียนเองที่มองว่าอินโด-แปซิฟิก เป็นพื้นที่ของการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ และเนื่องด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จึงทำให้อินโดนีเซียตกอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่าง AUKUS กับจีน โดยจากแถลงการณ์ของกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียสามารถแสดงออกถึงท่าทีของอินโดนีเซียท่ามกลางผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของชาติมหาอำนาจได้ และยังแสดงความกังวลเกี่ยวกับการแข่งขันสะสมอาวุธ ที่อาจจะกลายเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพความมั่นคงและสันติภาพของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงท่าทีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมแล้ว แสดงให้เห็นมุมมองเชิงปฏิบัตินิยมต่อข้อตกลงดังกล่าว

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ได้เกิดข้อตกลงความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างสหรัฐฯ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย หรือ “AUKUS” ซึ่งเป็นข้อตกลงการแบ่งปันข้อมูลและเทคโนโลยี รวมถึงข้อมูลข่าวกรอง เทคโนโลยีควอนตัม และการพัฒนาชิปนาวิค ร้อน สนับสนุนการสร้างเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ให้แก่ออสเตรเลีย ซึ่งจะส่งผลให้ออสเตรเลียสามารถสร้างเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ขึ้นได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ พันธมิตรทั้ง ๓ ประเทศจะแบ่งปันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน รวมถึงยกระดับขีดความสามารถด้านปัญญาประดิษฐ์ ความมั่นคงทางไซเบอร์ และเพิ่มขีดความสามารถทางทะเล ซึ่งการบรรลุข้อตกลง AUKUS ในครั้งนี้ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียนแสดงความกังวลเกี่ยวกับการแข่งขันด้านการสะสมอาวุธในภูมิภาค และติดตามอย่างใกล้ชิดถึงความเคลื่อนไหวที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในภูมิภาค หรือนำมาซึ่งการเป็นจุดศูนย์กลางของความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจที่ต้องการช่วงชิงความได้เปรียบในการขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา กระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซียออกแถลงการณ์ ๕ ข้อ โดยระบุว่า อินโดนีเซียจับตามองอย่างระมัดระวังต่อการตัดสินใจของออสเตรเลียที่จะได้มาซึ่งเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ อินโดนีเซียมีความกังวลอย่างยิ่งต่อการแข่งขันสะสมอาวุธและการขยายกำลังอำนาจในภูมิภาคที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อินโดนีเซียเน้นถึงความสำคัญของออสเตรเลียในการปฏิบัติตามพันธกรณีเรื่องการไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ และเรียกร้องให้ออสเตรเลียรักษาข้อผูกพันต่อสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ตามสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity

and Cooperation in Southeast Asia: TAC) และอินโดนีเซียสนับสนุนให้ออสเตรเลียและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเดินหน้าการเจรจาเพื่อยุติความแตกต่างอย่างสันติ ในการนี้ อินโดนีเซียเน้นย้ำถึงการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งรวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (UNCLOS 1982) ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ต่อมาประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ได้แสดงถึงความกังวลต่อ AUKUS ในการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit: EAS) ครั้งที่ ๑๖ เมื่อ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ แสดงความกังวลว่า AUKUS จะเป็นชนวนของความขัดแย้งที่เพิ่มมากขึ้นในภูมิภาค โดยย้ำว่าอาเซียนไม่ควรติดหล่มอยู่ในท่ามกลางความขัดแย้งของบรรดาชาติมหาอำนาจในภูมิภาคด้วยผลประโยชน์ของชาติมหาอำนาจเหล่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย ได้แสดงทัศนคติในงาน IISS Manama Dialogue ว่า อินโดนีเซียเข้าใจและเคารพถึงเหตุผลที่ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา จัดทำข้อตกลง AUKUS โดยกล่าวว่า “สิ่งที่ทุกประเทศให้ความสำคัญคือการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ หากพวกเขารู้สึกว่าถูกคุกคาม พวกเขาจะทำทุกอย่างเพื่อปกป้องตัวเอง” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมุมมองเชิงปฏิบัตินิยม (Pragmatic view) ต่อข้อตกลงดังกล่าว

บทวิเคราะห์

การเกิดขึ้นของ AUKUS เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ ต่อพัฒนาการของความร่วมมือในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งเป้าหมายเบื้องต้นหลังการเกิดขึ้นของ AUKUS คือ (๑) เป็นความพยายามของสหรัฐฯ ในการรักษาอำนาจสูงสุด (Supremacy) ของสหรัฐฯ ในการเมืองระหว่างประเทศ โดยเป็นการต่อสู้แย่งชิงอิทธิพลในการครองความเป็นเจ้า

(Hegemony) ของสหรัฐฯ สืบเนื่องจากมีความท้าทายจากการผงาดขึ้นมาของจีน และ (๒) การถ่วงดุลอำนาจนอกชายฝั่ง (Offshore Balancing) โดยกองกำลังสหรัฐฯจะประจำการอยู่ “นอกชายฝั่ง” (Offshore) เป็นหลัก และจะไม่เข้าไปแทรกแซงในปัญหาที่ไม่จำเป็น กล่าวคือสหรัฐฯ จะพึ่งพาทบพาทของตัวแสดงในระดับท้องถิ่นในฐานะแนวป้องกันแรก (First Line of Defense) หากรัฐในภูมิภาคไม่สามารถต่อกรกับมหาอำนาจใหม่ที่ผงาดขึ้นมาในภูมิภาคได้กองกำลังสหรัฐฯ ถึงจะมายู่ “บนชายฝั่ง” (onshore) โดยจะเข้ามาแทรกแซงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งสหรัฐฯดำเนินการยุทธศาสตร์การถ่วงดุลอำนาจนอกชายฝั่งด้วยการยกระดับขีดความสามารถของออสเตรเลียในฐานะหนึ่งในพันธมิตรของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ซึ่งเป็นการเสริมกับสิ่งที่สหรัฐฯ ได้ดำเนินการแล้ว เช่น (Quadrilateral Security Dialogue: Quad)

เมื่อพิจารณาในบริบทของภูมิรัฐศาสตร์ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกแล้วความร่วมมือด้านความมั่นคง AUKUS ที่แม้ว่าสหรัฐฯ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลียจะประกาศว่าเป็นไปเพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกก็ตาม แต่ในทางกลับกันการมีเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ของออสเตรเลียซึ่งเป็นความพยายามในการสร้างสมดุลทางอำนาจของสหรัฐฯ ต่อจีนนั้น มีโอกาสที่จะกลายเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพความมั่นคงและสันติภาพของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยทำให้เกิดการยกระดับการขยายอำนาจเข้ามาในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกอย่างมีนัยสำคัญ และด้วยที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จึงทำให้อินโดนีเซียตกอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระหว่าง AUKUS กับจีน ซึ่งจีนมีเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์อยู่ที่อ่าวยาลอง เกาะไหหลำ ทางตอนเหนือของอินโดนีเซียในขณะที่ออสเตรเลียจะมีเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์อยู่ทางตอนใต้ของอินโดนีเซียส่งผลทำให้สถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ของอินโดนีเซียมีความซับซ้อน นอกจากนี้ด้วยขีดความสามารถของเรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์จะทำให้ออสเตรเลียสามารถลาดตระเวนผ่านน้ำใกล้อินโดนีเซียได้มากขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย

ท่าทีของอินโดนีเซียต่อประเด็น AUKUS

หากวิเคราะห์ท่าทีของอินโดนีเซียต่อ AUKUS แล้วมีข้อค้นพบ ดังนี้ (๑) จากแถลงการณ์ ๕ ข้อของกระทรวงต่างประเทศอินโดนีเซีย แสดงให้เห็นว่าอินโดนีเซียสามารถแสดงบทบาทท่ามกลางผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของมหาอำนาจโดยอินโดนีเซียได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับการแข่งขันสะสมอาวุธและการขยายกำลังอำนาจในภูมิภาคซึ่งมีข้อสังเกตว่าความกังวลดังกล่าวเป็นความกังวลจากทั้งประเทศในกลุ่ม AUKUS รวมถึงทุกประเทศในภูมิภาครวมทั้งจีนด้วย นอกจากนี้อินโดนีเซียเน้นย้ำถึงการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งรวมถึง UNCLOS 1982 ซึ่งมีนัยยะเนื่องจากอินโดนีเซียแม้ไม่ได้แสดงตนเป็นผู้อ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ แต่อินโดนีเซียมีพื้นที่ที่ทับซ้อนในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ทางเหนือของหมู่เกาะนาทูนา (Natuna) กับจีน (๒) บทบาทและความสำคัญของอาเซียนท่ามกลางการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาค โดยจากท่าทีประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของอาเซียนว่าอาเซียนต้องแสดงบทบาทสำคัญในการเป็นผู้รักษาดุลระหว่าง AUKUS ที่ผลักดันโดยสหรัฐฯ กับจีน ท่าทีการเกิดขึ้นของ AUKUS และ (๓) ความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถทางทหารของกองทัพอินโดนีเซีย โดยจากท่าทีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียแสดงให้เห็นถึงมุมมองเชิงปฏิบัตินิยม (Pragmatic View) เนื่องจากความขัดแย้งเรื่องพื้นที่ที่ทับซ้อนกับจีนในบริเวณ North Natuna Sea รวมถึงการเกิดขึ้นของ AUKUS ทำให้อินโดนีเซียมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์

ให้มีความทันสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพเรือและกองทัพอากาศซึ่งจำเป็นต้องการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยเป็นไปตาม Minimum Essential Force (MEF) blueprint ระยะที่ ๓ ระหว่าง ๒๐๑๙-๒๐๒๔ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์แกนเชื่อมโยงทางทะเล (Global Maritime Fulcrum) ในการการพัฒนาแสนยานุภาพทางทหาร เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงทางทะเล อย่างไรก็ตาม การรักษาความสัมพันธ์ทางทหารที่ใกล้ชิดระหว่างอินโดนีเซียกับประเทศในกลุ่ม AUKUS จะเป็นประโยชน์ต่ออินโดนีเซียในการเสริมสร้างยุทธโศภกรณ์ของกองทัพอินโดนีเซียให้มีความทันสมัยด้วย

ข้อเสนอแนะ ต่ออาเซียน ประเทศไทย และกองทัพ

การเกิดขึ้นของข้อตกลง AUKUS เป็นประเด็นอ่อนไหวและเป็นความท้าทายต่ออาเซียนซึ่งจะส่งกระทบต่ออาเซียนและประเทศต่างๆ ในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อพัฒนาการของความร่วมมือในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกดังกล่าว ดังนั้น **อาเซียน** (๑) ควรมีความเข้าใจต่อภัยคุกคามร่วมกัน (Common Threat Perception) เพื่อที่จะสามารถหาแนวทางในการตอบสนองร่วมกัน (Common Response) ได้ (๒) ควรพิจารณาว่าทำอะไร จะทำให้อาเซียนยังคงมีความสำคัญ (Relevant) ต่อไป เนื่องจากความสำคัญของอาเซียนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการบังคับหรือความเป็นแกนกลางทางการทูตของอาเซียน (ASEAN diplomatic centrality) ซึ่งอาจค้นหาแพลตฟอร์มในภูมิภาคที่สามารถทำหน้าที่ให้มหาอำนาจสามารถที่จะสร้างความปรองดอง (Reconcile) ในกรณีที่มีความแตกต่างกัน และ (๓) ควรแสดงบทบาทเป็นผู้รักษาดุลระหว่างมหาอำนาจจีน-สหรัฐฯ อย่างเป็นกลางและเหมาะสมโดยวิจรรย์นโยบายของมหาอำนาจที่คุกคามความมั่นคงในภูมิภาค ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสามารถกำหนดทิศทางของการใช้ศักยภาพของมหาอำนาจไปในทิศทางที่สร้างความร่วมมือในอินโด-แปซิฟิกอย่างสร้างสรรค์ **สำหรับประเทศไทย** (๑) ควรสนับสนุนการใช้ความเป็นแกนกลางผ่านกลไกระดับภูมิภาค (ASEAN Centrality) (๒) รักษาบทบาทความสมดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศสมาชิกอาเซียน และนอกอาเซียนอย่างเหมาะสม และ (๓) การปฏิบัติตามฉันทามติของอาเซียนที่มีร่วมกันและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และจากประเทศคู่เจรจาในการตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค และเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ **และกองทัพ** (๑) ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค (๒) ควรสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงทั้งแบบทวิภาค และพหุภาคภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers’ Meeting: ADMM) และ (๓) สนับสนุนการป้องกันการเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงทุกรูปแบบที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์การแข่งขันของประเทศมหาอำนาจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

อ้างอิง

^๑https://kemlu.go.id/portal/en/read/2937/siaran_pers/statement-on-australias-nuclear-powered-submarines-program
^๒https://berkas.dpr.go.id/puslit/files/parliamentary_review/Parliamentary%20Review-III-4-D-2021.pdf
^๓<https://ipdefenseforum.com/2021/12/indonesias-defense-minister-understands-respects-aukus-pact/>
^๔<http://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00204.pdf>

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย.สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม/เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน/สิ่งแวดล้อม อื่นๆ .....

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

